

LATAK - D.19-10/05.2022

LATAK noteikumi tehnisko jomu izvēlei pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūciju un vides verificētāju (EMAS) prasmes pārbaudēm (vitnesiem)

Saturs

I Ievads.....	2
II Tehnisko jomu izvēle QMS (ISO 9001), EMS (ISO 14001), OH&SMS (OHSAS 18001 un ISO 45001) un EMAS akreditācijai vai sfēras paplašināšanai.....	2
III Sfēras izvēle QMS, EMS, OH&SMS un EMAS uzraudzībai.....	3
IV Klasteri un kategorijas ISO 22000 sertifikēšanas jomā	4
V Sektori LVS ISO EN 50001 sertifikēšanas jomā	5
VI Papildu prasības ISO 13485 sertifikēšanas jomā	5
VII Papildu prasības ISO 37001 sertifikēšanas jomā	6
VIII Papildu prasības citās sertifikēšanas jomās	6
IX Prasmes pārbaūžu organizēšana.....	6
X Atsauces.....	7
Izmaiņu reģistrs.....	7

Autortiesības un pamatprincipi

LATAK dokumenta aktualizētā versija pieejama www.latak.gov.lv oficiālajā tīmekļvietnē. LATAK publicēto dokumentu piemērošana ir obligāta LATAK darbiniekiem, iesaistītajiem vērtētājiem un ekspertiem, LATAK akreditētajām atbilstības novērtēšanas institūcijām.

Dokumenta teksts var būt tulkots citās valodās. Latviešu valodas teksts tiek uzskatīts par pamattekstu.

Papildu informācija

Uzziņas par LATAK dokumentiem var saņemt LATAK birojā. Šo dokumentu aizliegts pavairot tālākpārdošanai.

I Ievads

Šis dokuments nosaka kārtību, kādā valsts aģentūra “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” (turpmāk - LATAK), novērtējot/uzraugot pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūcijas to atbilstībai LVS EN ISO/IEC 17021-1:2015 prasībām (ISO 9001; ISO 14001; ISO 45001; ISO 22000; ISO 27001; ISO 20000-1, ISO 50001, ISO 13485, ISO 21001, ISO 37001; ISO 3834-2; ISO 3834-3; ISO 3834-4) un vides verificētājus (EMAS) (turpmāk - institūcijas), izvēlas tehniskās jomas praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšanai (*witness*). LATAK var definēt kritērijus arī citu pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūciju akreditācijai tos iekļaujot šajā dokumentā vai izveidojot atsevišķu dokumentu.

LATAK praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšanas politika ir balstīta uz Starptautiskā akreditācijas foruma (*International Accreditation Forum IAF*) dokumentā IAF MD17 “Witnessing Activities for Accreditation of Management Systems Certification Bodies” nostiprinātajiem principiem un 2. un 3. sadaļā noteiktajām prasībām.

Atsevišķās jomās vitnesa politika tiek definēta Starptautiskās standartizācijas institūcijas izstrādātajos standartos (piem., ISO 22003, ISO 50003, u.c.). Ja neeksistē IAF vai Eiropas akreditācijas kooperācijas definēta politika, LATAK sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm var izstrādāt savu vitnesa politiku vai izstrādāt minēto politiku specifiskas prasības Latvijas situācijai.

Praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšanas (*witness*) sistematizēšanai tehniskās jomas tiek grupētas **tehniskajos klasteros** atsevišķi katram sertifikācijas standartam (ja piemērojams).

Sākotnējā akreditācijā uz sertifikācijas shēmu jābūt vitnesam pirms akreditācijas lēmuma pieņemšanas (izņemot reglamentēto sfēru). Ja sertifikācijas shēmai nav noteikti īpaši nosacījumi, tad sākotnējā akreditācijā jādemonstrē praktiskā darbība 1. un 2. posma sertifikācijas auditā, kuri demonstrē sertificēšanas pamatprocesus.

Pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūcijai līgumos ar klientiem ir jāparedz prasība nodrošināt vitnesa pārstāvju piedalīšanos sertifikācijas auditos. Pārstāvju piedalīšanās noraidīšanas gadījumā, tam jābūt pamatotam un akceptētam no sertifikācijas institūcijas un LATAK puses. Ja piedalīšanās tiek noraidīta, sertifikācijas institūcijai ir jāatceļ akreditēta sertifikāta izsniegšana.

II Tehnisko jomu izvēle QMS (ISO 9001), EMS (ISO 14001), OH&SMS (ISO 45001) un EMAS akreditācijai vai sfēras paplašināšanai

IAD MD 17 nosaka pamatprasības, kuras LATAK iekļauj ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 novērtēšanas programmās.

Institūcijai jāpiesakās akreditācijai katram pārvaldības sistēmu sertifikācijas standartam (LVS EN ISO 9001:2015 “Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Prasības” (ISO 9001:2015), LVS EN ISO 14001:2015 “Vides pārvaldības sistēmas. Prasības vadlīniju lietošanai” (ISO 14001:2015), LVS ISO 45001:2018 “Arodveselības un darba drošības pārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi”, un jānorāda konkrētas tehniskās jomas saskaņā ar spēkā esošo IAF ekonomisko sektoru kodu un atkarībā no klientu saimnieciskās darbības klasifikācijas (NACE

2 kodiem). Akreditācijas sfērā tehniskās jomas nosaka atbilstoši IAF ID I:2020 dokumentam „IAF Informative Document for QMS and EMS Scopes of Accreditation”. Ja institūcija nespēj nodrošināt kompetenci visā IAF sektorā vai ja spēj nodrošināt kompetenci tikai atsevišķā jomā, izņēmumi vai konkrētā joma tiek definēta akreditācijas sfērā pēc NACE 2 klasifikācijas kodiem.

Akreditācijas ietvaros Institūcijas kompetence tiek definēta atsevišķi katram sertifikācijas standartam: ISO 9001; ISO 14001 un/vai ISO 45001 konkrētajās tehniskajās jomās.

Ievērojot, ka EMAS (Regula (EK) Nr. 1221/2009) verificētāju akreditācijai tiek piemērotas LVS EN ISO/IEC 17021-1:2015 standarta prasības, EMAS verificētāju vitnesa politikā tiek piemēroti tie paši principi kā pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūcijām, kuras sertificē ISO 14001:2015 vides pārvaldības sistēmas. Ārvalstīs akreditētu/ licencētu EMAS verificētāju uzraudzības kārtība aprakstīta LATAK-D.042 dokumentā.

Sākotnējās akreditācijas laikā vai sfēras paplašināšanas gadījumā, katram sertifikācijas standartam jāveic praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšana vismaz vienam pirmā un otrā posma auditam.

Sākotnējās novērtēšanas (akreditācijas), kā arī sfēras paplašināšanas laikā tiek veiktas prasmes pārbaudes (*vitnes*), ņemot vērā katra tehniskā klastera kritiskās jomas/sectorus, atsevišķi katram akreditācijas sfērā iekļautajam sertifikācijas standartam. QMS, EMS un OH&SMS kritisko sektoru kodi noteikti IAF MD 17 punktu 5., 6. un 7. tabulās, bet OH&SMS papildus ievērojot IAF MD 22:2019 “Application of ISO/IEC 17021-1 for the Certification of Occupational Health and Safety Management Systems (OH&SMS)”, B pielikums.

Lai paplašinātu akreditācijas sfēru pēc sākotnējās akreditācijas, Institūcijai jāiesniedz pieteikums uz katru darbības jomu atbilstoši IAF ID1, pievienojot apliecinājumus par institūcijas pārvaldības sistēmas darbības un kompetences nodrošinājumu jaunajā jomā.

- Ja LATAK ir akreditējis Institūciju uz kritisko kodu tehniskajā klasterī, var paplašināt akreditācijas sfēru, iekļaujot nekritiskos kodus no attiecīgā klastera, pēc Institūcijas pieteikuma un dokumentācijas saņemšanas un izvērtēšanas.
- Akreditācijas sfēras paplašināšanai ir nepieciešama praktiskās darbības demonstrācijas vērtēšana, ja darbības joma ir tehniskajā klasterī, kuram Institūcija vēl nav akreditēta (neatkarīgi no tā, vai darbības joma ir kritiska vai nē) un / vai darbības joma ir noteikta kā kritiska IAF MD 17 vai MD 22 un Institūcijas praktiskā darbība iepriekš nav vērtēta šajā jomā.

III Sfēras izvēle QMS, EMS, OH&SMS un EMAS uzraudzībai

1. Akreditācijas cikla laikā jānodrošina kompetences novērtēšana akreditācijas sfērā iekļautās katras pārvaldības sistēmas katrā klasterī. Vitnesi tiek papildināti ar citām vērtēšanas tehnikām, lai nodrošinātu kompetences novērtēšanu visā akreditācijas sfērā. Ja iepriekšminētās novērtēšanas nav iespējamas divu akreditācijas ciklu laikā, LATAK sašaurina institūcijas akreditācijas sfēru konkrētajās jomās.

Sertifikācijas institūcijas biroja vizītē papildus sertifikācijas lietu vērtēšanai tiek izskatīti personāla kompetences apliecinājumi (kvalificēšana un uzraudzība, t.sk. Institūcijas veikto monitoringu dati tehniskajās jomās un par atbilstību kompetenču standartiem) visās tehniskajās jomās attiecīgajai akreditācijas sfēras daļai. Pēc nepieciešamības tiek intervētas attiecīgās sertifikācijā iesaistītās personas, vai LATAK ar Institūciju vienojas par praktiskās darbības (audita) vērtēšanu (*vitnesu*) attiecīgajā jomā.

Var izmantot kombinētos/ integrētos auditus, kuros vienlaicīgi institūcija auditē atbilstību vairākiem standartiem.

2. Vitnesu biežumu un tehnisko jomu izvēli lemj LATAK, vadoties no iepriekšējo vērtēšanu rezultātiem un citiem riska faktoriem.

3. Nepieciešamību akreditācijas ciklā veikt atkārtotu vitnesu nosaka LATAK, pamatojoties uz vērtēšanu rezultātiem.

4. Tehnisko jomu izvēlē vitnesiem pēc iespējas jāievēro, lai akreditācijas ciklā netiktu izvēlēta viena un tā pati IAF joma vai viens un tas pats institūcijas auditors vai viens un tas pats uzņēmums.

IV Klasteri un kategorijas ISO 22000 sertificēšanas jomā

Pārtikas ķēžu kategorijas noteiktas standarta ISO/TS 22003:2013 „Pārtikas drošuma pārvaldības sistēmas. Prasības institūcijām, kuras veic pārtikas drošuma pārvaldības sistēmu auditu un sertifikāciju” A.1.tabulā.

Kategorijas kods	Kategorija
A	<i>Lopkopība</i>
B	<i>Augkopība</i>
C	Pārtikas produktu ražošana
D	<i>Barības ražošana</i>
E	<i>Ēdināšana</i>
F	<i>Izplatīšana</i>
G	<i>Transporta un uzglabāšanas pakalpojumu sniegšana</i>
H	<i>Pakalpojumi</i>
I	<i>Pārtikas iepakojuma un iepakojamā materiāla ražošana</i>
J	<i>Iekārtu ražošana</i>
K	<i>(Bio) ķīmijas ražošana</i>

Atbilstoši IAF MD 16 dokumentam standarta ISO/TS 22003 A pielikuma A1.tabulā dotās kategorijas tiek iedalītas vairākos klasteros:

1. Lauksaimniecība (A+B)
2. Pārtikas un barības apstrāde (C+D)
3. Ēdināšana (E)
4. Izplatīšana, transports un uzglabāšana (F+G)
5. Palīgdarbības nozares (H+I+J)
6. Bioķīmija (K)

Klasteri tiek izmantoti, lai noteiktu nepieciešamos institūcijas vitnesus. Sākotnējās akreditācijas gadījumā akreditācija tiek piešķirta, ja tiek nodrošināta vismaz viens vitness katrā klasterī. Šie paši nosacījumi attiecas, ja tiek pieprasīta sfēras paplašināšana. Ja sfēras paplašināšana tiek pieprasīta viena klastera ietvaros, vitness nav obligāts.

Vitness 2.klastera kategorijās ir obligāts katru gadu. Pārējos klasteros vitness jānodrošina katrā akreditācijas cikla ietvaros.

Viens vitness var ietvert vairākas kategorijas.

Sākotnējās akreditācijas gadījumā institūcijai ir jānodrošina sākotnējās sertifikācijas audita demonstrācija, kas ietver arī 1. un 2.posma auditu. Pēc iespējas jāizvairās no viena un tā paša ražotāja un audita komandas pārbaudes.

Balstoties uz vitnesa rezultātiem, LATAK var pieprasīt atkārtotu vai papildu vitnesu.

V Sektori LVS ISO EN 50001 sertificēšanas jomā

Pārvaldības sistēmu sertificēšanas institūciju akreditācijai sertificēšanai atbilstoši LVS EN ISO 50001 „Energopārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi” tiek izšķirtas šādas tehniskās jomas (atbilstoši ISO 50003:2014 “Table 2 – Technical areas”):

- Ražošana – vieglā līdz vidējai
- Ražošana – smagā
- Ēkas
- Ēku kompleksi
- Transports
- Ieguves rūpniecība
- Lauksaimniecība
- Enerģijas ražošana un piegāde

Sākotnējās akreditācijas iegūšanai jānodrošina vitnes katrā tehnisko jomu grupā:

1. Smagā, vieglā un vidējā ražošana;
2. Ēkas un ēku kompleksi;
3. Transports, ieguves rūpniecība, lauksaimniecība;
4. Enerģijas ražošana un piegāde.

Pirmā akreditācijas cikla ietvaros jānodrošina vitnesi visās tehniskajās jomās.

Turpmākie vitnesi jānodrošina atbilstoši Institūcijas vērtēšanas programmai. Atbilstoši izsniegto sertifikātu apjomam, LATAK var prasīt nodrošināt vitnesus katrā akreditācijas uzraudzības procedūras laikā.

VI Papildu prasības ISO 13485 sertificēšanas jomā

Pārvaldību sistēmu sertificēšanas institūcijām standarta LVS EN ISO 13485:2016 „Medicīniskās ierīces. Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Reglamentējošas prasības (ISO 13485:2016)” sertificēšanas sfērā pie institūcijas sākotnējās akreditācijas vai sfēras paplašināšanas atbilstoši pieteikumam jānodrošina vitnesi katrā medicīnisko ierīču galvenajai tehniskajai jomai (Main Technical Area) atbilstošajā tehniskajā jomā (Technical Area), atbilstoši IAF MD 8:2020 1.pielikumā dotajām tabulām.

Par medicīnisko ierīču klasifikāciju un atbilstošajām riska pakāpēm skat. IAF ID 13:2017 “IAF Medical Device Nomenclature (IAF MDN)”.

Katra akreditācijas cikla laikā jānodrošina vitnesi katrā galvenajā tehniskajā jomā.

VII Papildu prasības ISO 37001 sertificēšanas jomā

Pārvaldību sistēmu sertificēšanas institūcijām izvēloties vitnesu atbilstoši ISO 37001:2016 “Pretkorupcijas pārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi” jāņem vērā:

- 1) sertificēta tiek publiskās pārvaldes institūcija vai komersants;
- 2) uzņēmuma darbības joma – īpaši ja tā ir būvniecība (t.sk. infrastruktūras nodrošināšana), vai arī transporta un loģistikas joma;
- 3) piedalīšanās publiskajos iepirkumos.

Standarta ISO 37001 sertificēšanas jomā netiek izdalītas atsevišķas kritiskās tehniskās jomas un akreditācijas piešķiršanai jānodrošina viena praktiskās darbības demonstrācijas vērtēšana.

Turpmākā praktiskās darbības vērtēšana jānodrošina atbilstoši Institūcijas vērtēšanas programmai. Atbilstoši izsniegto sertifikātu apjomam un/vai sertificēto uzņēmumu uzņēmējdarbības jomām, LATAK var prasīt nodrošināt prasmes pārbaudes katrā akreditācijas uzraudzības procedūras laikā.

VIII Papildu prasības citās sertificēšanas jomās

Pārvaldību sistēmu sertificēšanas institūcijām netiek izdalītas atsevišķas tehniskās jomas un akreditācijas piešķiršanai jānodrošina viena praktiskās darbības vērtēšana sekojošiem sertificēšanas standartiem:

- LVS ISO 21001:2018 ““Izglītības organizācijas. Izglītības organizāciju pārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi””;
- LVS ISO/IEC 27001:2013 “Informācijas tehnoloģija. Drošības paņēmieni. Informācijas drošības pārvaldības sistēmas. Prasības”;
- ISO/IEC 20000-1:2018 “Informācijas tehnoloģija- Pakalpojumu pārvaldība- 1.daļa: Prasības pakalpojumu pārvaldības sistēmai”;
- LVS EN ISO 3834-2:2021 “Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai. 2. daļa: Visaptverošas kvalitātes prasības”;
- LVS EN ISO 3834-3:2021 “Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai. 3. daļa: Standarta kvalitātes prasības”;
- LVS EN ISO 3834-4:2021 “Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai. 4. daļa: Elementārās kvalitātes prasības”.

Turpmākā praktiskās darbības vērtēšana jānodrošina atbilstoši Institūcijas vērtēšanas programmai. Atbilstoši izsniegto sertifikātu apjomam un/vai sertificēto uzņēmumu darbības jomām, LATAK var prasīt nodrošināt prasmes pārbaudes katrā uzraudzības procedūras laikā.

IX Prasmes pārbaūžu organizēšana

Vismaz 5 dienas pirms vitnesa institūcijai ir jāiesniedz LATAK šāda dokumentācija:

1. informācija par klientu (t.sk. korekta adrese un kontakttālrunis);
2. audita plāns;
3. audita laika noteikšanas pamatojums;
4. sertifikāts (ja ir);
5. klienta rokasgrāmatas satura rādītājs un dokumentu saraksts;
6. piedāvājums vai sertifikācijas līgums;

7. klienta dokumentācijas analīzes pārskats un/vai iepriekšējā re-/sertifikācijas vai uzraudzības audita pārskats ar neatbilstībām un veiktajām korektīvajām darbībām (ja piemērojams);
8. auditoru/ekspertu CV un kvalifikācijas izvērtējums pa klienta darbības tehniskajām jomām/ shēmām;
9. sertifikācijas institūcijas audita procedūra;
10. audita dokumentācija (audita ziņojums, audita neatbilstības) pēc audita.

Audita laikā uzņēmumā uz vietas akreditācijas novērtēšanas grupas dalībniekiem jābūt pieejamiem:

- sertifikācijas institūcijas auditā izmantotās pārbaucēju lapas (Check-list) vai cita dokumentācija atbilstoši konkrētai sertifikācijas shēmai/ tehniskai jomai (ja piemērojams);
- klienta uzņēmuma kvalitātes rokasgrāmatai, procedūrām un citiem dokumentiem, ko auditori izmanto kā objektīvās liecības audita laikā.

X Atsauces

NACE rev. 2 Eiropas Komisijas publikācija (official Journal L 393/1, 30.12.2006)

Veikto izmaiņu reģistrs

Versija	Izmaiņu saturs	Datums
06	Vairākas redakcionālas korekcijas, papildināts ar nodaļām 6, 7, 8, 9.	24.03.2014.
07	Labojumi visā tekstā, 4. un 5. nodaļas dzēstas, papildināts ar nodaļām 7, 8	11.12.2017.
08	Labojumi sakarā ar ISO 45001 un ISO/IEC 20000-1 ieviešanu. Precizējumi atbilstoši pārvaldības sistēmu standartu sarakstam https://www.iso.org/management-system-standards-list.html	18.12.2019.
09	Aktualizācija	04.12.2021.
10	Aktualizācija, precizēta sadaļa par vitnesu izvēli akreditācijas cikla laikā, ieviestas tehnisko jomu grupas energo pārvaldības sistēmu jomā	25.05.2022.